

STUDIO UTOPIA

Jag ska vara med i ett soffprogram, ett sånt där intressanta gäster sitter på rad i en soffa och säger dagsaktuella saker till en lagom känd och fokuserat lyssnande programledare.

Jag har gått upp tidigt och åkt taxi genom en nyvaken stad.. Framför mej ett exotiskt smörgårdsbord av produkter som jag aldrig sett men som jag föreställer mej har magiska och transformerande egenskaper. Hon som har makten över, och kunskapen om, magin kommer och jag blir insmord med lager på lager med foundations, highlighters, concealers, primers. När hon är klar med mej är ansiktet skulpterat till en anonym gudinnas.

Jag får en blus som jag inte förstår hur den fungerar, jag vågar inte röra den, någon flik kanske hamnar fel.

Med mitt ansikte som en karnevalsmask och blusen som ett segel varsamt skotat för medvind, leds jag genom en lång korridor och vidare genom en ljuddämpad, madrasserad dörr.

Jag klarar blusen hela vägen till soffan, ingen hud verkar synas på fel ställe. Jag unnar mej ett glas vatten och ler lite stelt bakom lagren. En vattendroppe rinner längs hakan, jag hinner torka bort den och gnugga in foundationen som kladdat av sej på handen, innan presentationen.

- Välkommen Karin Bergstrand, roligt att ha dej här. Du har ju lyckats med något helt otippat och otroligt.
- Eh, ja, jo det kan man kanske säga.
- Om någon nu skulle ha missat Karin, så kan jag berätta att har hon skrivit en bästsäljare vars upplaga snart är större än Zlatans självbiografi och filmen med din föreställning som är en del av arbetet, slår ständigt nya tittarrekord.
- Ja, det är jätteroligt, jag hade inte alls väntat mig det här.
- Varför är intresset så stort tror du?
- Jag tror att det har att göra med att intresset för all sorts teater och scenkonst exploderar just nu. Vi har levt så länge i en värld med minskade kontaktytor och minskat utrymme för reflektion och dialog, samtidigt som väldigt stora frågor om vår överlevnad behöver lösas. Det har också funnits en hierarki bland sinnena, med synen på första plats och hörseln på andra, som varit konstant så länge och tillslut har människor haft svårt att förstå saker, det är som att vi blivit dummare av att avsäga oss känseln, proprioceptionen, smaken, lukten. Alla dessa faktorer tror jag byggde upp mot en sorts tipping point. Folk kände sej halva, fattiga, förvirrade. Många beskrev en konstant hunger, ett behov som inte kunde stillas, efter kontakt, närhet, intryck, och en växande frustration över att dialogen om överhängande problem som klimathotet, yttrandefrihet, fred, jämlikhet, demokrati, helt uteblev, för de frågorna går inte att lösa i en app eller via

självbetjäning eller med hjälp av AI. En dag tippade det över och människor började aktivt leta efter sammanhang där den dialogen finns, där ett holistiskt perspektiv kan rymmas och där närheten och kontakten är en integrerad del. Alltså började folk gå på teater.

- Och därav intresset för din uppsats?
- Ja, den handlar ju om publikens roll, om publikmötet, och i och med det ökande intresset för scenkonst och performance av olika slag, ökar ju också intresset för att tala om vad det är att vara publik, vad det är som strukturera den rollen, hur normer, förväntningar och tidigare erfarenheter spelar in. Jag hoppas att uppsatsen öppnar nya dörrar för både vana teaterbesökare och för dom som det är ett lite nyare intresse. Man kanske kan upptäcka vilken makt och möjlighet man har, och man kanske vågar prova något verk med en publikövernkommelse man inte upplevt tidigare.
- När du pratar om makt och möjlighet, menar du då ett sorts emanciperings av publiken?
- Ja, det skulle man kunna säga. Det fantastiska är ju att så många fler och nya grupper tagit sej över tröskeln till teatern, att gå på teater är inte längre något exklusivt, det är något vanligt. Den tröskeln som bestod av koder kopplade till klass, normer, identitet, har slipats ner.
- Du beskriver det här som en utveckling som pågått ett tag och sedan nått en punkt där den blir väldigt synlig, vad har det funnits för tecken eller händelser som pekat på den här utvecklingen?
- Teatern som konstform har ju alltid haft enormt kraft. En kraft som den hämtar från så många håll. Den har sina rötter i riten, den gränsar ofta till transupplevsleer, till ett behov att både leva ut undantryckta sidor, som i karnevalen, att häckla och avslöja makt och hyckleri, att rena sinnet, uppnå katharsis som i de grekiska tragedierna, att gestalta människors berättelser så de kan bli synliggjorda och skapa identifikation och empati, att fungera som meditation eller en mötesplats, ett ställe för drömmar, hopp, utopier,
- Ja, jag förstår, men om du kan vara lite mer konkret. Har den här trenden på något sätt varit synlig de senaste åren? Något som kunnat förvarna oss om att det nu knappt går att få biljetter, man måste boka månader i förväg, nya grupper och scener dyker upp varje vecka...
- Ja, var ska det sluta? Jag läste, i Aftonbladet tror jag, en kulturjournalist som skrev att på nittioalet och en bit in i det nya decenniet gick vi på konserter och klubbar, vi läste om, lyssnade på och diskuterade musik, sen byttes det mot restaurangbesök, vi blev finsmakare, läste om mat, betalade fler tusen för exklusiva måltider och nu är det

scenkonsten. Men förlåt, din fråga. Jo visst har det funnits tecken, olika sammanhang där scenkonsten drivit på en politisk och demokratisk utveckling, där teatern har varit en plats för förändring både för individer och för samhällen.

- Kan du nämna några exempel?
- Åh, det finns många konstnärer över hela världen och genom alla tider varit en källa till hopp, en möjlighet att visa en annan verklighet, som kan bli vår, också utanför scenen. Det som teatervetaren och feministen Jill Dolan kallar utopiska ögonblick. I Sverige skulle jag vilja lyfta fram barn- och ungdomsteatern, att det funnits en strävan att ge röst och gestalt åt barns värld. Kravet på barnteatern har varit så otroligt mycket högre än på vuxenteatern att producera föreställningar som alla i en åldersgrupp kan ha utbyte av, och som dom själva inte har valt att se. Barnteatern har varit tvungen att förstå sin målgrupps verklighet och lägga sej tätt intill den. Vuxna väljer själva att gå och det finns en annan möjlighet att vända sej till en specifik målgrupp.
- Fantastiskt roligt att ha dej här, Karin. En sista fråga, vad ska du göra ikväll?
- Jag ska gå på teater.

Som Askungen efter balen skyndar jag tillbaka genom korridoren. Blusen får fladdra fritt och ansiktets muskler ger efter för gravitationen. När de magiska krämerna överförts till bomullstussar och sminkservetter, hälsar jag på en ljussättare som har lyckats styra undan från sminket och väntar på sin tur.

- Det här var ju otänkbart för bara ett år sedan, att dom skulle bjuda in mej, säger hon.
- Ja, säger jag. Det är nästan för bra för att vara sant.